

دانشگاه امام صادق (علیه السلام)
دانشکده معارف اسلامی و مدیریت
پایان نامه دوره کارشناسی ارشد معارف اسلامی و مدیریت
(گرایش مدیریت مالی)

آسیب شناسی و بررسی فقهی بازار فارکس

استاد راهنما:

حجه الاسلام دکتر سیدعباس موسویان

استاد مشاور:

دکتر فرهاد ریاضت

دانشجو:

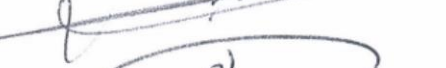

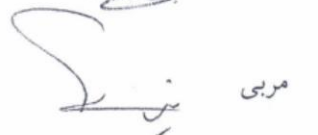
محسن محمدزاده

آذر ۱۳۹۳

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر،
نسخه‌برداری، ترجمه، اقتباس و ... از این
پایان‌نامه کارشناسی ارشد برای دانشگاه امام
صادق علیه‌السلام محفوظ است.
نقل مطالب با ذکر مأخذ بلامانع است

تأییدیه اعضای هیأت داوران حاضر در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیأت داوران نسخه نهایی پایان نامه : آقای محسن محمدزاده کد دانشجو: ۸۵۳۱۸۰۵۵۲
 تحت عنوان : آسیب شناسی و بررسی فقهی بازار فارکس
 را از نظر شکل و محتوی بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه کارشناسی ارشد پیوسته پیشنهاد
 می کنند.

محل امضاء	رتبه علمی	نام و نام خانوادگی	اعضای هیأت داوران
	دانشیار	حجه الاسلام دکتر سید عباس موسویان	(۱) استاد راهنما :
	استادیار	دکتر فرهاد ریاضت	(۲) استاد مشاور :
			(۳) نماینده شورای
	دانشیار	حجه الاسلام دکتر سید عباس موسویان	تحصیلات تکمیلی دانشکده :
	مربی	حجه الاسلام دکتر مجید رضایی	(۴) استاد ناظر :

تشکر و قدردانی

با سپاس از پدر و مادر عزیزم که در تمام مراحل زندگی همچون معلمی مهربان و دلسوز مرا یاری نموده و همیشه بهترینها را برایم فراهم آوردند، به همین سبب پایان نامه ام را که حاصل سالهای تحصیلم در دانشگاه است با عشق تقدیم به وجود گرانبهای آن بزرگواران می نمایم. باشد که گوشه ی کوچکی از بزرگواری هایشان باشد.

در پایان از زحمات استادان عزیزم که با دلسوزی مرا یاری کرده و به من بسیار آموختند قدردانی نموده و همچنین از همراهی های همسر مهربانم که با محبت مرا یاری نمود سپاس گذارم.

چکیده

امروزه مقوله‌ی ارزش نقش مهمی را در تجارت بین‌المللی ایفا می‌کند تا جایی که یکی از دغدغه‌های مهم سیاست‌گذاران نحوه‌ی تعیین نرخ برابری و ایجاد بستری برای فراهم شدن ثبات در بازار ارز به منظور کاهش هزینه‌ها و ریسک سرمایه‌گذاری در اقتصاد کشور و همچنین امکان کنترل بازار می‌باشد. از نظر محقق شناسایی شقوق مختلف بازار فارکس و بررسی دقیق و علمی آن می‌تواند سیاست‌گذاران بانک مرکزی را در طراحی و کنترل بازار ارز و ابزارهای مرتبط با آن یاری نماید تا در نهایت ثبات و امنیت اقتصادی کشور تامین گردد. از سوی دیگر ورود معاملات مارجینی فارکس در ایران و عکس‌العمل نهادهای قانونی و مراجع دینی در برابر آن موجب شد تا تصویر غلطی از این بازار در کشور ارائه گردد حال آنکه این فقط شاخه‌ای از بازار بزرگ فارکس بود. به همین جهت هدف از انجام تحقیق حاضر شناسایی شقوق مختلف بازار فارکس، بررسی دقیق ساز و کار این بازار خصوصاً در بخش معاملات مارجینی و در نهایت آسیب‌شناسی این پدیده و بررسی آن از منظر فقه شیعی بود. در نهایت با بررسی‌های انجام شده و تجزیه و تحلیل نظر فعالان بازار ارز معلوم شد معاملات مارجینی بازار فارکس از نظر شرعی دارای ایرادات جدی است و آنچه که می‌تواند برای اقتصاد کشور خصوصاً بازار ارز راهگشا باشد توجه به آن دسته از فعالیت‌های بازار است که می‌تواند نیازهای مربوط به بخش واقعی اقتصاد را برآورده سازد.

واژگان کلیدی: نرخ ارز، بازار فارکس، معاملات مارجینی، سفته‌بازی، تمدید موقعیت معاملاتی،

بررسی فقهی

فهرست مطالب

۱	۱. کلیات تحقیق.....
۱	۱,۱ مقدمه.....
۲	۱,۲ بیان مسأله.....
۳	۳,۱ سوالات اصلی تحقیق.....
۳	۱,۴ جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق.....
۴	۵,۱ پیشینه تحقیق.....
۵	۶,۱ فرضیه‌های تحقیق.....
۶	۷,۱ اهداف تحقیق.....
۸	۸,۱ کاربردهای متصور از تحقیق.....
۸	۹,۱ مراجع استفاده کننده از نتیجه تحقیق.....
۸	۱۰,۱ روش تحقیق.....
۹	۱۰,۱,۱ شیوه‌های گردآوری داده‌ها.....
۱۰	۱۰,۱,۱,۱ جامعه آماری.....
۱۰	۱۱,۱ قلمرو تحقیق (زمانی، مکانی، موضوعی).....
۱۱	۱۱,۲ استراتژی انجام تحقیق.....
۱۱	۱۳,۱ تعریف واژگان کلیدی.....
۱۱	۱۳,۱,۱ بازار فارکس.....
۱۱	۱۳,۲,۱ بازار مارجینی فارکس.....
۱۲	۲- ادبیات موضوع.....
۱۲	۲,۱ مقدمه.....
۱۲	۲,۱,۱ بازارهای مالی.....
۱۲	۲,۱,۲ انواع تقسیم بندی بازارهای مالی.....
۱۳	۲,۱,۳ معرفی بازار مشتقه.....
۱۴	۲,۱,۳,۱ قرارداد آتی.....
۱۵	۲,۱,۳,۲ پیمان آتی.....
۱۵	۲,۱,۳,۳ تاخت.....
۱۵	۲,۱,۳,۴ اختیار معامله.....

۱۷	۲,۱,۴ جایگاه بازار فارکس در میان بازارهای مالی
۱۷	۲,۲ تاریخچه بازار فارکس
۱۸	۲,۲,۱ سیر تکاملی نظام پولی بین المللی
۱۸	۲,۲,۱,۱ سیستم استاندارد پایه طلا
۲۰	۲,۲,۱,۲ شکست سیستم پایه طلا
۲۰	۲,۲,۱,۳ سیستم پولی برتن وودز
۲۲	۲,۲,۱,۴ شکست برتن وودز و شکل گیری نرخ ارز شناور
۲۳	۲,۲,۱,۵ توافق نامه ی اسمیتسانیان (I)
۲۳	۲,۲,۱,۶ توافق نامه ی اسمیتسانیان (II)
۲۴	۲,۲,۱,۷ ورود اتحادیه ی اروپا به جریان نرخ ارز شناور
۲۴	۲,۲,۱,۸ توافقنامه ی جامائیکا
۲۶	۲,۲,۲ پیشرفت بورس و گسترش ابزارهای مالی
۲۷	۲,۲,۲,۱ شکل گیری داد و ستد الکترونیکی
۲۹	۲,۲,۲,۲ بازار فرابورس (OTC)
۳۰	۲,۲,۲,۳ ورود مبادلات ارز در بورس و فرابورس
۳۲	۲,۳ مفاهیم پایه ای بازار فارکس
۳۲	۲,۳,۱ معاملات نقدی
۳۲	۲,۳,۲ مظنه یابی
۳۳	۲,۳,۳ معاملات همزمان
۳۴	۲,۳,۴ تقسیم بندی ارزها در بازار فارکس
۳۵	۲,۳,۵ ارزهای عمده
۳۵	۲,۳,۶ نرخهای متقاطع
۳۶	۲,۳,۷ مفهوم پیپ
۳۷	۲,۳,۸ قیمت خرید و فروش
۳۷	۲,۳,۹ لات
۳۷	۲,۳,۱۰ مینی لات
۳۸	۲,۳,۱۱ ابزارهای پایه ای مبادله
۳۸	۲,۳,۱۱,۱ موقعیت معاملاتی

۳۸ سفارشات بازار ۲,۳,۱۱,۲
۳۹ سفارشات تعیین شده ۲,۳,۱۱,۳
۴۰ سفارش توقف ۲,۳,۱۱,۴
۴۱ انواع مختلف سفارش توقف ۲,۳,۱۱,۵
۴۲ سفارش محدودیت در توقف ۲,۳,۱۱,۶
۴۲ مفهوم سرمایه گذاری مجدد در معاملات ۲,۳,۱۲
۴۴ نرخ سود تفاضلی ناشی از حق سرمایه گذاری مجدد ۲,۳,۱۲,۱
۴۵ خاصیت اهرمی ۲,۳,۱۳
۴۷ کنترل خاصیت اهرمی ۲,۳,۱۳,۱
۴۸ ودیعه ی اولیه ۲,۳,۱۴
۴۸ اخطار ۲,۳,۱۵
۴۸ حق کمیسیون ۲,۳,۱۶
۵۰ قانون گذاران بازار فارکس ۲,۳,۱۷
۵۰ SFBC ۲,۳,۱۷,۱
۵۰ IDAC ۲,۳,۱۷,۲
۵۰ SFC ۲,۳,۱۷,۳
۵۰ FCA ۲,۳,۱۷,۴
۵۰ ASIC ۲,۳,۱۷,۵
۵۰ NFA و CFTC ۲,۳,۱۷,۶
۵۲ ساختار بازار فارکس ۲,۴
۵۲ بازار بین بانکی ۲,۴,۱
۵۳ بازار نقدی ۲,۴,۲
۵۴ بازار خرید و فروش مارجینی ۲,۴,۳
۵۵ بازیگران اصلی در بازار فارکس ۲,۵
۵۷ بانکهای تجاری و تامین سرمایه ۲,۵,۱
۶۰ بانکهای مرکزی ۲,۵,۲
۶۱ شرکتهای تجاری ۲,۵,۳
۶۱ مدیران صندوق، صندوقهای سرمایه گذاری و صندوقهای سرمایه ملی ۲,۵,۴

- ۶۲ ۲,۵,۵ پلت فرمهای معامله براساس اینترنت.
- ۶۲ ۲,۵,۶ معامله گران خرد.
- ۶۳ ۲,۶ کارگزاران بازار فارکس.
- ۶۳ ۲,۶,۱ شبکه های ارتباطی الکترونیکی.
- ۶۴ ۲,۶,۲ بازار گردانها.
- ۶۶ ۲,۶,۳ مقایسه ی ECN با بازارگردان.
- ۶۶ ۲,۶,۳,۱ میزان ودیعه.
- ۶۶ ۲,۶,۳,۲ اهرم.
- ۶۷ ۲,۶,۳,۳ هزینه ی مبادلات.
- ۶۷ ۲,۶,۳,۴ نوسانات.
- ۶۷ ۲,۶,۳,۵ ثبات در کسب و کار.
- ۶۸ ۲,۶,۳,۶ قابلیت مدیریت کردن.
- ۶۸ ۲,۶,۳,۷ تقسیم بندی کارگزاران براساس نحوه ی معاملات آنها در بازار فارکس.
- ۶۸ ۲,۶,۳,۷,۱ دفاتر سفته بازی.
- ۶۹ ۲,۶,۳,۷,۲ دلان شرط بندی.
- ۶۹ ۲,۶,۳,۷,۳ بازارگردانان خرد.
- ۷۰ ۲,۶,۳,۷,۴ بازار گردانان نهادی.
- ۷۰ ۲,۶,۳,۷,۵ نهادهای بازار فارکس.
- ۷۰ ۲,۷ مکانیسم معاملات.
- ۷۲ ۲,۸ پویایی قیمت در بازار فارکس.
- ۷۳ ۲,۹ شاخص های موثر در تعیین قیمت ارز در بازار فارکس.
- ۷۴ ۲,۹,۱ شاخص های اقتصادی.
- ۷۴ ۲,۹,۱,۱ رشد اقتصادی (درآمد ملی یا تولید ملی).
- ۷۴ ۲,۹,۱,۲ نرخ تورم و سطح عمومی قیمتها.
- ۷۵ ۲,۹,۱,۳ نرخ اشتغال و بیکاری.
- ۷۵ ۲,۹,۱,۳ شاخص های نشان دهنده ی تولید ناخالص ملی.
- ۷۵ ۲,۹,۱,۴ شاخص های نشان دهنده ی تولید ناخالص داخلی.
- ۷۵ ۲,۹,۱,۵ شاخص های نشان دهنده ی مخارج مصرفی.

۷۶	۲,۹,۱,۶ شاخص های نشان دهنده ی مخارج سرمایه گذاری
۷۶	۲,۹,۱,۷ شاخص های نشان دهنده ی مخارج دولتی
۷۶	۲,۹,۱,۸ خالص تجاری
۷۶	۲,۹,۱,۹ شاخصهای بازار سهام
۷۶	۲,۹,۱,۱۰ اخبار سیاسی
۷۷	۲,۹,۲ رفتار و تصمیمات سرمایه گذاران
۷۷	۲,۱۰,۱ ریسکهای موجود در بازار فارکس
۷۷	۲,۱۰,۱ عدم وجود مرکز مبادله ی رسمی
۷۸	۲,۱۰,۱ ریسک ناشی از تضاد منافع کارگزار و مشتری
۷۸	۲,۱۰,۱ ریسک ناشی از عدم وجود رویه و قانون گذاری واحد در بازار فارکس
۷۸	۲,۱۰,۱ حرکت‌های ناگهانی قیمت‌ها خلاف موقعیت معاملاتی
۷۹	۲,۱۰,۲ امکان از دست دادن تمام سرمایه
۷۹	۲,۱۰,۳ اتکای معامله گران خرد به کارگزاران
۷۹	۲,۱۰,۴ عدم وجود بازار مرکزی
۷۹	۲,۱۰,۱۱ گزارش آماری از بازار فارکس
	۲,۱۰,۱۱,۱ گزارش آماری از حجم معاملات ابزارهای موجود در بازار فارکس به صورت روزانه و ماهانه در سال ۲۰۱۳
۸۰	
۸۱	۲,۱۱ تاریخچه ی فارکس در ایران
۸۲	۲,۱۱,۱ نحوه ی فعالیت کارگزاران فارکس در ایران
۸۴	۲,۱۱,۲ خدمات کارگزاران
۸۵	۲,۱۱,۳ بازار ارز رایج و نحوه ی تعیین قیمت در ایران
۸۵	۲,۱۱,۳,۱ هسته ی تعیین قیمت اسکناس
۸۶	۲,۱۱,۳,۲ هسته ی تعیین قیمت حواله
۸۸	۲,۱۱,۴ شروع استفتائات از مراجع تقلید
۸۹	۲,۱۱,۴,۱ استفتا از حضرت آیت الله خامنه ای مد ظله العالی
۸۹	۲,۱۱,۴,۲ استفتا از آیت الله مکارم شیرازی مد ظله العالی
۹۰	۲,۱۱,۴,۳ استفتاء از آیت الله جعفر سبحانی مد ظله العالی
۹۰	۲,۱۱,۴,۴ استفتاء از آیت الله سیستانی مد ظله العالی

۹۰ استفتاء از آیت الله بهجت
۹۱ استفتاء از آیت الله هادوی تهرانی
۹۲ بررسی فقهی بازار فارکس توسط مجمع شورای فقهی مسلمانان جهان
۹۵ موضوعات فقهی مرتبط با بازار فارکس
۹۶ عقود اسلامی
۹۶ بیع
۹۷ شرایط صحت عقد بیع
۹۷ شرایط اطراف معامله
۹۸ شرایط عوضین
۹۸ انواع بیع
۹۹ عقد وکالت
۹۹ انواع وکالت
۹۹ شروط صحت وکالت
۱۰۰ مضاربه
۱۰۰ احکام مضاربه
۱۰۰ قرض
۱۰۰ شرایط صحت قرض
۱۰۱ صلح
۱۰۱ شرط صحت صلح
۱۰۱ مبطلات قراردادهای اسلامی
۱۰۱ حرمت ربا
۱۰۲ حرمت غرر
۱۰۳ نظر امامیه راجع به غرر
۱۰۳ نظر اهل سنت
۱۰۴ حرمت قمار
۱۰۴ تنجیز
۱۰۵ روش تحقیق
۱۰۵ مقدمه

۱۰۵ بررسی ماهیت پژوهش
۱۰۶ تحقیق کیفی
۱۰۶ روش تحقیق
۱۰۷ شیوه های گردآوری داده ها
۱۰۸ جامعه ی آماری
۱۰۸ روش تحقیق اجتهادی در بررسی فقهی
۱۰۹ روش تحلیل مقوله
۱۰۹ رویکردهای تحلیل مقوله
۱۱۰ تعریف مقوله
۱۱۱ انعکاس پیش زمینه ها و مفروضات محقق از طریق ثبت وقایع
۱۱۳ مرحله ی اول : آشنایی با داده های جمع آوری شده
۱۱۴ نسخه برداری
۱۱۴ مرحله ی دوم: خلق کدهای اولیه
۱۱۶ ساده سازی داده
۱۱۷ ترکیب داده ها
۱۱۷ مرحله ی سوم: جستجو برای مقوله ها
۱۱۹ سطح اول
۱۲۰ سطح دوم
۱۲۰ مرحله ی پنجم: تعریف و نام گذاری مقوله ها
۱۲۱ مرحله ی ششم: تولید گزارش
۱۲۳ روایی و پایایی تحقیق
۱۲۴ موانع اصلی تحلیل مقوله
۱۲۴ فرافکنی /نورافکنی
۱۲۴ راهکارهای دفع فرافکنی
۱۲۵ نمونه گیری
۱۲۵ انحراف شناختی
۱۲۵ فقدان تحلیل واقعی داده ها

۳,۳,۴,۱۱,۵	استفاده از سوالات مربوط به جمع آوری داده ها به مثابه مضمون (مانند سوالات پرسشنامه).....	۱۲۶
۳,۳,۴,۱۱,۶	تحلیل ضعیف یا غیر متقاعد کننده.....	۱۲۶
۳,۳,۴,۱۱,۷	فقدان انطباق میان داده ها و نتایج تحلیل.....	۱۲۶
۳,۳,۴,۱۱,۸	فقدان انطباق میان نظریه و نتایج تحلیل یا میان سوالات تحقیق و فرآیند تحلیل مضمون.....	۱۲۶
۳,۳,۴,۱۲	انجام آسیب شناسی بازار فارکس از طریق مصاحبه با خبرگان و با روش تحلیل مقوله.....	۱۲۶
۴	فصل چهارم تجزیه و تحلیل داده ها.....	۱۲۹
۴,۱	مقدمه.....	۱۲۹
۴,۲	نقض بیع.....	۱۲۹
۴,۲,۱	بررسی فقهی مساله.....	۱۳۱
۴,۲,۱,۱	بیع نقد.....	۱۳۱
۴,۲,۱,۲	بیع نسبه.....	۱۳۱
۴,۲,۱,۳	بیع سلف.....	۱۳۲
۴,۲,۱,۴	بیع کالی به کالی.....	۱۳۲
۴,۲,۱,۵	بررسی تطبیقی.....	۱۳۲
۴,۲,۲	غرر در معاملات فارکس.....	۱۳۳
۴,۲,۲,۱	بررسی مساله ی فقهی.....	۱۳۴
۴,۲,۲,۲	بررسی تطبیقی.....	۱۳۴
۴,۲,۳	شبهات فقهی مرتبط با خاصیت اهرمی در بازار فارکس.....	۱۳۵
۴,۲,۳,۱	بررسی فقهی.....	۱۳۶
۴,۲,۳,۲	بررسی تطبیقی.....	۱۳۷
۴,۲,۴	شبهه ی فقهی مرتبط با وام کارگزار به معامله گر.....	۱۳۷
۴,۲,۴,۱	بررسی فقهی.....	۱۳۷
۴,۲,۵	شبهه ی فقهی مرتبط با نحوه ی فعالیت کارگزاران بازار فارکس.....	۱۳۸
۴,۲,۵,۱	بررسی فقهی.....	۱۴۰
۴,۲,۵,۲	بررسی تطبیقی.....	۱۴۱

۴,۳	آسیب شناسی بازار فارکس.....	۱۴۲
۴,۳,۱	بررسی سوالات تحقیق و تطبیق حوزه های تعیین شده.....	۱۹۲
۴,۳,۲	تجزیه و تحلیل مقوله های استخراج شده از مصاحبه های انجام شده.....	۱۹۳
۴,۳,۲,۱	تجزیه و تحلیل مقوله ی استخراج شده از حوزه ی اقتصادی.....	۱۹۳
۴,۳,۲,۲	تجزیه و تحلیل مقوله ی استخراج شده از حوزه ی ایران.....	۱۹۴
۴,۳,۲,۳	تجزیه و تحلیل مقوله ی استخراج شده از حوزه ی سیاسی.....	۱۹۵
۴,۳,۲,۴	تجزیه و تحلیل مقوله ی استخراج شده از حوزه ی اجتماعی.....	۱۹۵
۴,۴	ساختار کلی بازار فارکس و تجزیه و تحلیل آماری.....	۱۹۶
۵	فصل پنجم جمع بندی و نتیجه گیری.....	۱۹۸
۵,۱	مقدمه.....	۱۹۸
۵,۲	نتیجه گیری و پیشنهاد.....	۱۹۹
۵,۲,۱	نتیجه گیری بررسی فقهی.....	۱۹۹
۵,۲,۲	نتیجه گیری و پیشنهاد بخش آسیب شناسی.....	۲۰۰
۵,۳	پیشنهاد موضوعات آتی.....	۲۰۲
۱-۲۰۴	استفتاء نامه از مجتهدین و مراجع تقلید.....	۲۰۴
۲-۲۰۹	پرسشنامه ی خبرگان بازار ارز جهت آسیب شناسی بازار فارکس.....	۲۰۹

۱- کلیات تحقیق

۱،۱ مقدمه

با شکل گیری پول های مختلف به عنوان ابزاری برای مبادلات بین افراد بشر از یک سو و رشد و گسترش شهرها و کشورها و به تبع آن افزایش معاملات و روابط تجاری در سراسر دنیا از سوی دیگر موجب شد تا مسئله ی تبدیل ارز و به عبارت دیگر خرید و فروش ارزها در سطح جهانی مطرح گردد. هنگامی که تاجری در چین با پول مخصوص کشور خود قصد خرید کالایی در ایران را دارد چه ابزاری موجب خواهد شد تا این عرضه و تقاضا تسهیل گردد؟ پاسخ به این سوال موجب شد در طول تاریخ شکل گیری پول، رژیم های مختلف ارزی به وجود آمده و روشهای متعددی جهت انجام مبادلات بین المللی مورد استفاده قرار بگیرد.

همانگونه که ذکر شد در طول تاریخ شکل گیری پول، رژیم های مختلف ارزی شکل گرفت و هرکدام یکی پس از دیگری مقبولیت خود را از دست داد. در حال حاضر رژیم ارزی که در اکثر کشورهای جهان مورد استفاده قرار می گیرد، رژیم نرخ ارز شناور است. به این معنا که قیمت ارزها در برابر یکدیگر نوسان داشته و در هر لحظه قیمت آن ها بر اساس نیروی عرضه و تقاضای موجود در بازار تعیین می گردد. اما با وجود رژیم فعلی نرخ ارز و ساز و کارهای تعیین قیمت ارزها، یکی از بزرگترین مسائل فعالان واقعی اقتصاد، انجام تجارت در عرصه ی بین الملل از طریق بازار ارز جهانی است. بازاری که در آن تعیین قیمت نه براساس نیازهای واقعی بلکه از طریق فعالیتهای سفته بازی صورت می گیرد. با افزایش سهم این گونه فعالیت ها در بازار از یک سو و از سوی دیگر وجود پیچیدگی در عرصه ی بین المللی جهت تحلیل روند قیمت ارزها و همچنین پایین بودن سطح اطلاعات فعالان این بازار نسبت به موقعیتهای معاملاتی که هرکدام اخذ می کنند، به نظر می رسد تعیین قیمت از شفافیت مطلوب برخوردار نبوده و در نتیجه منصفانه نخواهد بود.

علاوه بر وجود ریسک بالا در سیستم نرخ ارز شناور برای تاجران و فعالان اقتصادی و وجود نقطه ضعف هایی که به اذعان محققان در بحرانهای مالی چهره ی خود را آشکار ساخت، سوالات و مشکلات دیگری نیز راجع به این سیستم وجود دارد. مواجهه ی مسلمانان با این سیستم باعث شد تا محققان دینی به بررسی تطابق قواعد شرع با قوانین حاکم بر ابزارهای موجود در این بازار بپردازند که البته با توجه به مطالعه ی آثاری که در این خصوص وجود دارد به نظر می رسد منطبق معاملات

در بازار فارکس به معنای کلی آن به خوبی شناخته نشده و به صورت دقیق مورد بررسی و تطبیق با قوانین شرع اسلام قرار نگرفته است.

از طرف دیگر اوضاع بازار ارز در داخل کشور ایران نیز نا به سامان است. به طور کلی سیستم نرخ ارز در داخل کشور کنترل شده و تحت نظر دولت می باشد. اما در مقاطعی نرخ ارز به شدت مدیریت شده و نوسان محدودی داشت و در مقاطع دیگر نرخ ارز شناور مدیریت شده با محدوده ی نوسان بیشتری بر بازار حاکم می شد. سیاستهای منفعلانه ی بانک مرکزی از یک سو و سلطه ی سفته بازان در این حوزه باعث شده است تا بازار ارز ایران برای فعالان واقعی اقتصاد این کشور پر ریسک و غیر قابل پیش بینی باشد.

به نظر می رسد آسیب شناسی سیستم فعلی حاکم بر بازار ارز ایران و جهان و بررسی آن از نگاه دینی می تواند ما را به سمت طراحی بازار ارزی بومی، کارا، کم خطر و مطابق با قوانین اسلامی هدایت کند که در آن فعالان واقعی اقتصاد به دور از سفته بازی و پذیرش ریسک تبدیل ارز بتوانند فعالیت خود را گسترش دهند.

۱،۲ بیان مسأله

مسئله پژوهش^۱ یافتن نقاط ضعف سیستم تبدیل نرخ ارز موجود در ایران و جهان و آسیب های ناشی از استفاده ی آن و تطبیق ساز و کارهای آن با اصول و قوانین شریعت اسلام می باشد تا بتوان در پروژه های تحقیقاتی بعد طراحی مدل بازار ارزی کارا و منطبق با اصول و قوانین شریعت که در سایه ی آن ریسک ناشی از تبدیل ارزها در فعالیتهای واقعی اقتصاد کاهش یابد انجام گردد.

همان گونه که آمارهای جهانی نشان می دهد سیستم تعیین نرخ ارز موجود خود یکی از عوامل شکل گیری بحرانهای اخیر اروپا و آمریکا می باشد. از دیگر سو یکی از مسائل و دغدغه های اصلی سیاستگذاران بازار پول کشور ایران ایجاد ساز و کاری مناسب برای تعیین نرخ ارز با توجه به محدودیتهای ایجاد شده ناشی از تحریمهای بین المللی می باشد.

پیامدهای تحریمها و تاثیرات روانی آن بر مردم از یک سو و فرصت طلبی سفته بازان ارز از سوی دیگر موجب شده است تا نرخ ارز در بازار آزاد به سختی مدیریت گردد و بیش تر از آن که بر اساس نیازهای واقعی قیمتها تعیین شود، براساس خواست و فعالیتهای سفته بازان قیمتها تعیین گردد. این در حالی است که نیازمندان واقعی این حوزه تولیدی ها و واردکنندگان کالاهای اساسی می

^۱ Issue or problem that research wants to address

باشند. نتیجه‌ی این موارد مواجهه‌ی فعالان واقعی اقتصاد با ریسک ناشی از نوسانات قیمت ارز می‌باشد. یکی دیگر از مشکلاتی که همواره بانک مرکزی با آن مواجه است وجود مابه‌التفاوت بین نرخ ارز مرجع با نرخ ارز در بازار آزاد است. از طرفی دولت از طریق بانک مرکزی برای کاهش هزینه‌های مردم در خصوص کالاهای اساسی بخشی از ارز مورد نیاز کشور را با قیمت ارزان در اختیار شرکت‌های مرتبط با آن کالاها قرار می‌دهد از طرف دیگر توان عرضه‌ی ارز برای کل بازار را ندارد لذا برخی از فعالان واقعی اقتصاد و همچنین سفته‌بازان با قیمت آزاد به خرید و فروش ارز می‌پردازند. با رخداد این مساله شرکت‌هایی که بانک مرکزی به آنها جهت تهیه‌ی نیازهای اساسی مردم کمک کرده بود، اجناس خود را با توجه به قیمت بازار آزاد ارز به فروش می‌رسانند. مساله‌ای که به تازگی رئیس بانک مرکزی به صورت غیر مستقیم به آن اشاره کرده و نظارت بر این موضوع را جزء وظایف خود نمی‌داند.

با توجه به مواردی که ذکر شد اکنون نیاز ایران و جامعه‌ی جهانی استفاده از سیستم مالی و ابزارهای مناسب جهت پوشش ریسک فعالان واقعی اقتصاد می‌باشد. از دیگر سو کشورهایی مانند ایران، مالزی، پاکستان و . . . که ملت آنها اکثراً مسلمان هستند نیاز به بازار ارزی دارند که در آن ابزارها و روش تعیین نرخ ارز مبتنی بر اصول و قوانین شریعت باشد. همچنین کشور ایران نیز علاوه بر موارد مذکور نیازمند بازار ارزی بومی است تا با توجه به محدودیتهای ناشی از تحریم و اوضاع داخلی کشور بتواند نرخ ارزی منصفانه ارائه دهد و همچنین ابزارهای جهت پوشش ریسک فعالان واقعی اقتصاد کشور ارائه دهد.

۱,۳ سؤالات اصلی تحقیق

در این تحقیق به دنبال آن هستیم تا با استفاده از نظر نخبگان، جواب سؤالات زیر را استخراج

نماییم:

- سازوکار و ساختار بازار فارکس چیست؟
- نقاط ضعف و نقاط قوت این بازار چیست؟
- آیا سازوکارهای بازار فارکس با فقه شیعی سازگار می‌باشد؟
-

۱,۴ جنبه جدید بودن و نوآوری تحقیق

باتوجه به بررسی تحقیقات نظری انجام شده، انجام این پژوهش دارای نوآوری‌های زیر

می‌باشد: